

**VAN Speelautomaten
brancheorganisatie**

Onderzoek kengetallen
speelautomatenbranche

Periode 2003-2005

Rapportage

KPMG Business Advisory Services B.V.

Dit rapport heeft 19 pagina's

Maart 2007

Disclaimer

De in dit document vervatte informatie is van algemene aard en is niet toegespitst op de specifieke omstandigheden van een bepaalde persoon of entiteit. Wij streven ernaar juiste en tijdige informatie te verstrekken. Wij kunnen echter geen garantie geven dat dergelijke informatie op de datum waarop zij wordt ontvangen nog juist is of dit in de toekomst blijft. Daarom adviseren wij u op grond van deze informatie geen beslissingen te nemen behoudens op grond van advies van deskundigen na een grondig onderzoek van de desbetreffende situatie.

Op de informatie die in het kader van het onderzoek door ons is ontvangen dan wel vergaard en op de informatie die in dit rapport wordt gepresenteerd, is door KPMG geen accountantscontrole toegepast.

Samenvatting

KPMG Business Advisory Services B.V. (hierna KPMG) heeft voor het derde achtereenvolgende jaar in opdracht van de VAN Speelautomaten brancheorganisatie (hierna VAN) de omvang, opbouw en ontwikkeling van de speelautomatenmarkt in kaart gebracht. Eerder werden rapporten over de periode 2001-2003 en 2002-2004 uitgebracht. In dit rapport worden de kengetallen van de speelautomatenbranche voor het jaar 2005, voortkomend uit het onderzoek, gepresenteerd en worden deze afgezet tegen de eerder gerapporteerde kengetallen voor de jaren 2003 en 2004.

In dit rapport is een hoofdstuk toegevoegd waarin de financiële bijdrage van de speelautomatenbranche aan de Nederlandse samenleving wordt onderzocht voor 2005. In dit hoofdstuk wordt een schatting gegeven van de volgende uitgaven: belastingafdracht aan het rijk, afdracht aan gemeente, uitgaven aan directe en indirecte werkgelegenheid, uitgaven aan sponsoring en giften en de btw-afdracht van de mede-exploitant (voor wat betreft exploitatie in de horeca).

De speelautomatenmarkt in Nederland kan worden onderverdeeld naar exploitatievorm (horeca en amusementscentra) en automaattype (kansspelautomaat en behendigheidsautomaat). Deze onderverdeling is ook gehanteerd bij het onderzoek en bij de presentatie van de onderzoeksresultaten. De branche ontplooit drie kernactiviteiten: exploitatie van speelautomaten in de horeca, exploitatie van speelautomaten in amusementscentra en de ontwikkeling, productie en verkoop van speelautomaten. De exploitatie van speelautomaten in de horeca en in amusementscentra is uitgebreid onderzocht. Voor de activiteit ontwikkeling, productie en verkoop van speelautomaten is er onderzoek gedaan naar het aantal verkochte kansspelautomaten (inclusief de zogenaamde meerspelers).

In dit onderzoek heeft KPMG kwantitatieve gegevens verzameld door middel van enquêtes. Meer informatie over de onderzoeksaanpak is opgenomen in Bijlage B. Deze bijlage is onlosmakelijk verbonden met deze rapportage.

De volgende tabellen geven het marktaandeel weer van de respondenten over 2005 en 2004.

2005							
Sector	Respons	#kansspel-automaten in steekproef	Marktaandeel steekproef kansspel-automaten	#meerspelers steekproef	marktaandeel steekproef meerspelers	#amusements-centra steekproef	%amusements-centra steekproef t.o.v. gehele populatie
Horeca	28	10.373	43%	-	-	-	-
Amusementscentra	27	11.170	80%	660	81%	178	65%
SHI	7	-	95%	-	-	-	-

Tabel 1: Marktaandeel respondenten 2005

Bron: Onderzoek KPMG

2004							
Sector	Respons	#kansspel-automaten in steekproef	Marktaandeel steekproef kansspel-automaten	#meerspelers steekproef	marktaandeel steekproef meerspelers	#amusements-centra steekproef	%amusements-centra steekproef t.o.v. gehele populatie
Horeca	25	8906	35%	-	-	-	-
Amusementscentra	15	9024	59%	397	70%	152	54%
SHI	6	-	95%	-	-	-	-

Tabel 2: Marktaandeel respondenten 2004

Bron: Onderzoek KPMG

Net als in voorgaande rapportages hebben alle statistische evaluaties een betrouwbaarheid van 90%. Bijlage C bevat de deviaties (boven- en ondergrens van de schatting) van alle statistische evaluaties. Bijlage C is een integraal onderdeel van deze rapportage. Individuele resultaten in deze rapportage kunnen dan ook niet op zichzelf beschouwd worden. De nauwkeurigheid van de schattingen is in de diagrammen in bijlage C aangegeven met behulp van een verticale zwarte T-lijn.

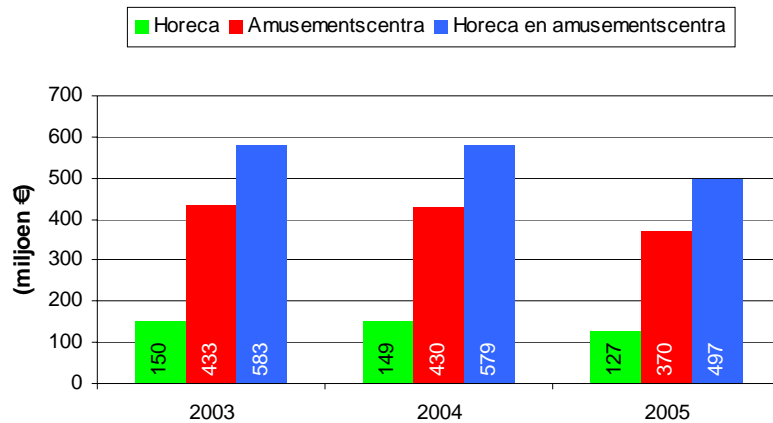
In vorige onderzoeken is het aantal meerspelers berekend door middel van extrapolatie van de steekproefgegevens op basis van het totale aantal amusementscentra. Voor het jaar 2005 heeft Verispect informatie aangeleverd over de totale populatie meerspelers. De omzet van de meerspelers in 2005 kan en zal hiermee op éénzelfde wijze worden berekend als de omzet van de kansspelautomaten en behendigheidsautomaten. Voor 2005 wordt ook de nauwkeurigheid gegeven betreffende de omzetschatting van meerspelers.

Tenzij anders aangegeven is de omzet voor dit onderzoek gedefinieerd als: inworp -/- uitbetalingen -/- het aandeel van de mede-exploitant (in geval van horeca-exploitatie) -/- de omzetbelasting.

Onderzoeksresultaten branche

Omzetontwikkeling speelautomatenbranche

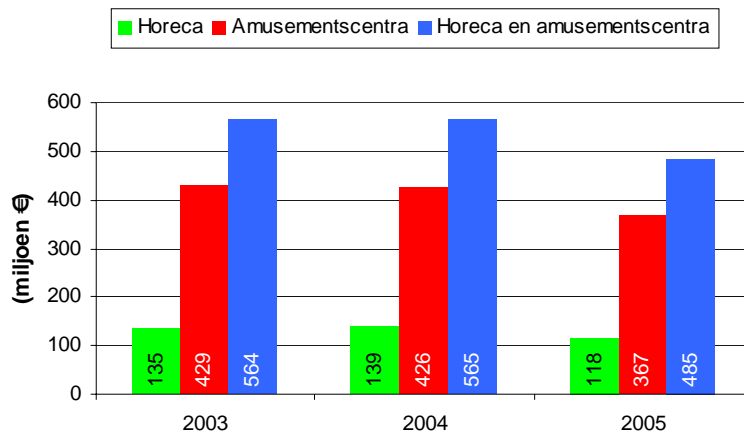
De nauwkeurigheid van de omzetschattingen is aanzienlijk verbeterd ten opzichte van voorgaande jaren. Zie ook pagina xii met uitleg over het effect dat dit heeft op de geschatte omzet met name voor wat betreft exploitatie in amusementscentra. In onderstaand figuur wordt de totale omzet behaald met de exploitatie van speelautomaten weergegeven. In 2005 bedraagt de omzet 497 miljoen EUR.

Figuur 1: Schatting van de totale omzet behaald met de exploitatie van speelautomaten
Bron: Onderzoek KPMG

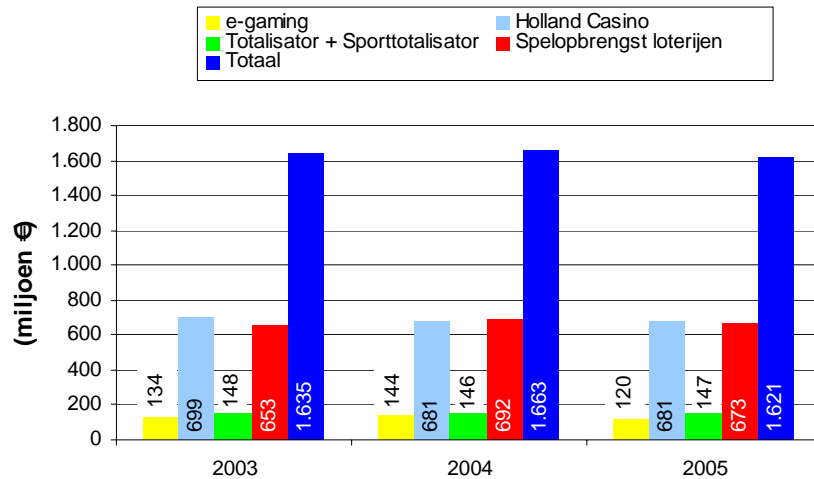
Omzetontwikkeling kansspelautomaten

De totale omzet die de speelautomatenbranche behaalt met de exploitatie van kansspelautomaten (inclusief meerspelers) is weergegeven in het volgende figuur. De omzet bedraagt 485 miljoen EUR in 2005.

Figuur 2: Schatting van de totale omzet behaald met de exploitatie van kansspelautomaten
Bron: Onderzoek KPMG

In het volgend figuur zijn de spelopbrengsten weergegeven van de nationale vergunninghouders en illegale internetspelen (e-gaming). De totale omzet daalt in 2005 licht van 1.663 miljoen EUR naar 1.621 miljoen EUR.

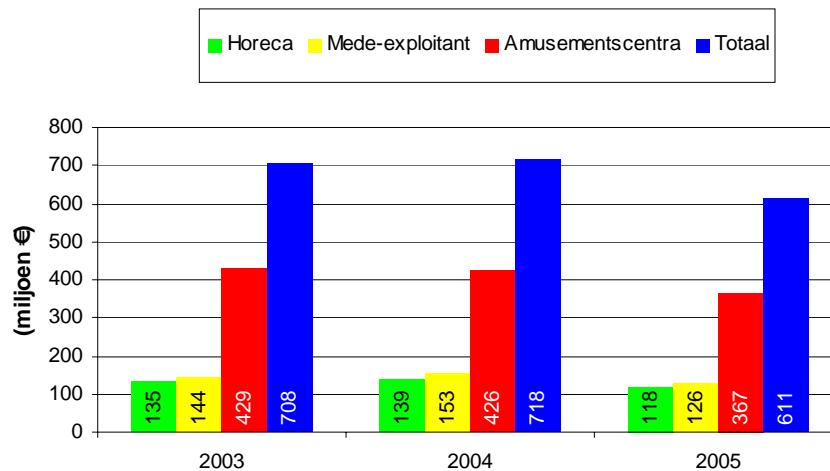

Figuur 3: Spelopbrengst van nationale kansspelvergunninghouders (Holland Casino, loterijen, totalisator en sporttotalisator) en interactieve internetkansspelen (e-gaming).

Bronnen: Jaarverslag 2003 t/m 2005 - College van Toezicht op de Kansspelen;

Kansspelen via nieuwe media 2003 t/m 2005 - Motivation (in opdracht van het College van Toezicht op de Kansspelen)

In onderstaand figuur is de opbrengst van de speelautomatenbranche behaald met kansspelautomaten (inclusief meerspelers) opgenomen. Hierin wordt de omzet behaald door de mede-exploitant / horecaondernemer ook vermeld.

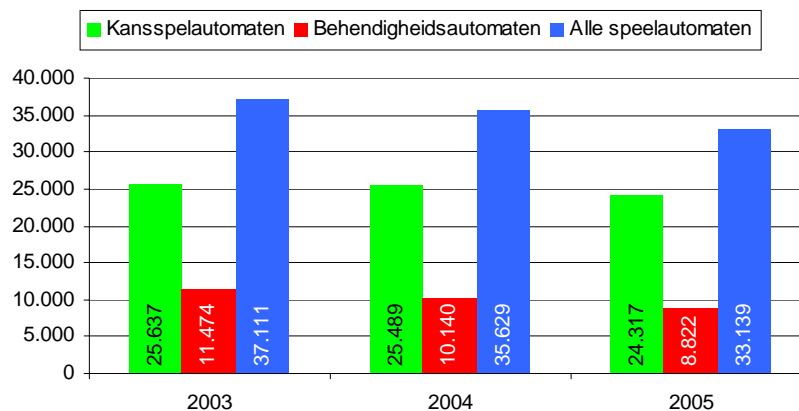
Figuur 4: Spelopbrengst speelautomatenbranche

Bron: Onderzoek KPMG

Onderzoeksresultaten horeca

Aantallen speelautomaten

Volgens opgave van Verispect zijn er in 2005 in totaal 611 exploitanten van speelautomaten in de horeca. Zij exploiteerden in 2005 gezamenlijk 24.317 kansspelautomaten en 8.822 behendigheidsautomaten. Figuur 5 laat zien dat zowel het aantal kansspelautomaten als het aantal behendigheidsautomaten in de horeca afneemt.

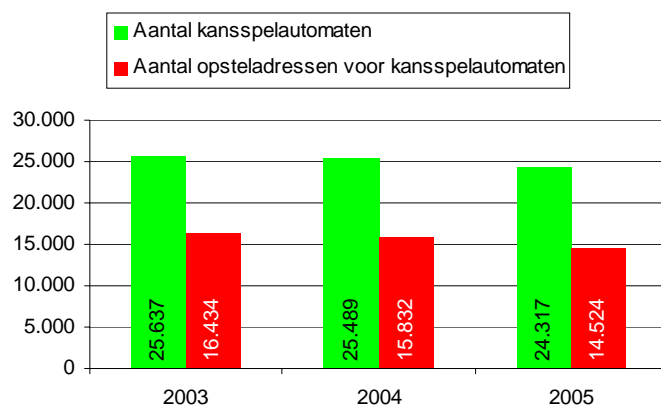

Figuur 5: weergave van de aantallen door de branche opgestelde speelautomaten in de horeca

Bron: Opgave Verispect (zie bijlage A)

Ontwikkeling aantal opsteladressen voor kansspelautomaten

Op basis van het aantal opgestelde kansspelautomaten (zie Figuur 5) en gegevens over het gemiddelde aantal kansspelautomaten per opsteladres kan tot de volgende indicatieve ontwikkeling van het aantal opsteladressen worden gekomen:

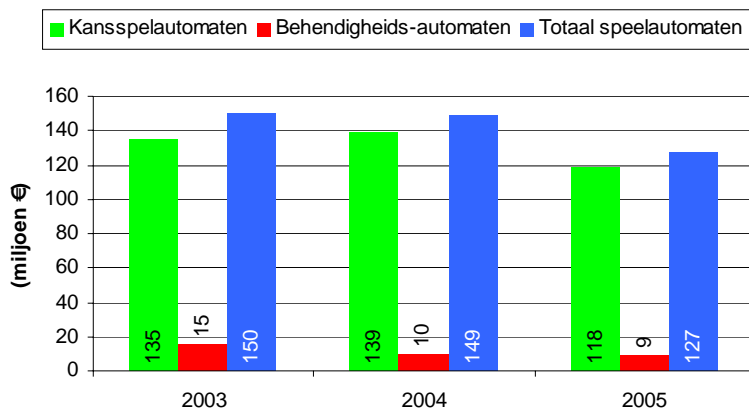

Figuur 6: Schatting van de aantallen opsteladressen en de daar opgestelde kansspelautomaten in de horeca

Bron: Opgave Verispect, Onderzoek KPMG

Horeca: Omzetontwikkeling speelautomaten

De totale omzet die wordt behaald door exploitanten van speelautomaten in de horeca is weergegeven in het volgende figuur. Het jaar 2005 laat een omzetsdaling zien van 15% voor wat betreft exploitatie in de horeca.

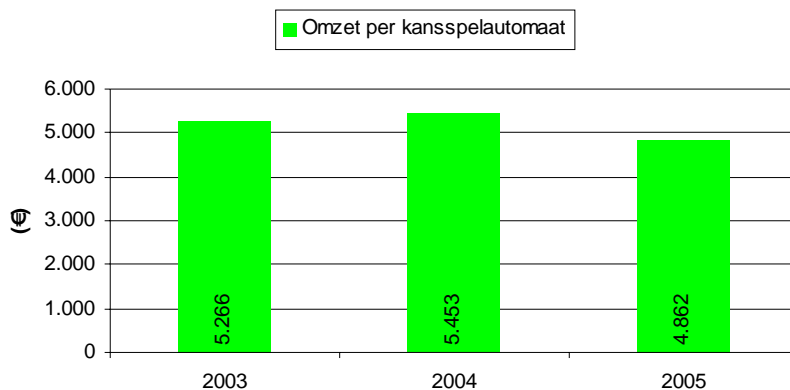

Figuur 7: Schatting van de omzet uit exploitatie van speelautomaten in de horeca

Bron: Onderzoek KPMG

Ontwikkeling gemiddelde omzet van kansspelautomaten

De gemiddelde omzet per kansspelautomaat, behaald met exploitatie van deze automaten in de horeca daalt van 5.453 EUR in 2004 naar 4.862 EUR in 2005. Naast dat de totale omzet behaald met exploitatie van kansspelautomaten in de horeca afneemt, worden op bestaande opsteladressen meer kansspelautomaten geplaatst. Deze bijgeplaatste kansspelautomaten hebben een afnemende omzet per automaat.

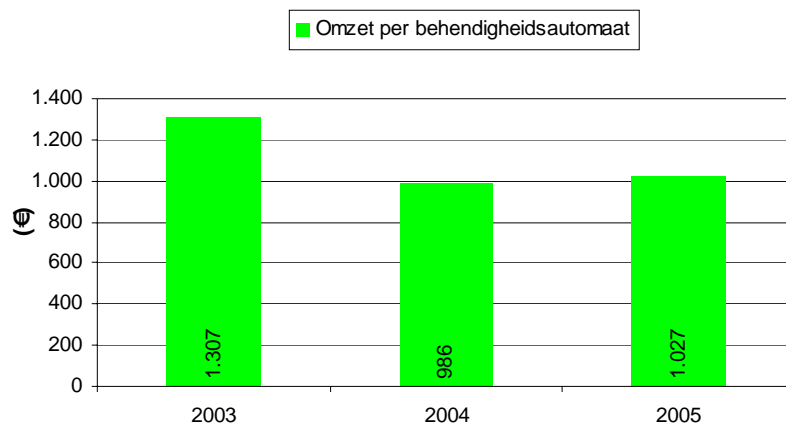

Figuur 8: Schatting van de gemiddelde omzet per kansspelautomaat door speelautomatenbranche behaald met de exploitatie van kansspelautomaten in de horeca

Bron: Onderzoek KPMG

Ontwikkeling gemiddelde omzet van behendigheidsautomaten

De gemiddelde omzet per behendigheidsautomaat stijgt in 2005 van EUR 986 naar 1.027 EUR.

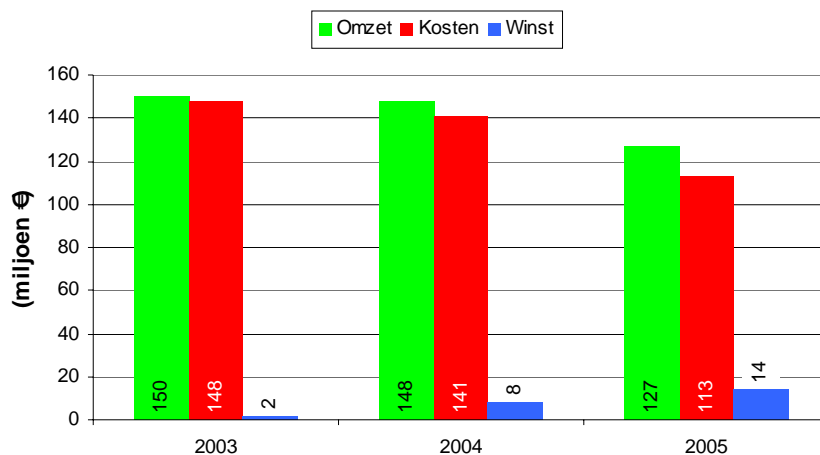

Figuur 9: Schatting van de gemiddelde omzet per behendigheidsautomaat geëxploiteerd in de horeca

Bron: Onderzoek KPMG

Ontwikkeling omzet, kosten en winstgevendheid

In Figuur 10 worden de schattingen van de totale omzet, de totale kosten en de daaruit volgende winst, samenhangend met de exploitatie van speelautomaten in de horeca gepresenteerd. De kostendaling wordt met name veroorzaakt door de reorganisatie van activiteiten, inkringing van het personeelsbestand, aflopende afschrijvingen en lagere investeringen met name in het automatenbestand. Per saldo dalen de kosten in 2005 sneller dan de omzet, waardoor de winst stijgt.

Figuur 10: Schatting van de totale omzet, kosten en winst voortkomend uit de exploitatie van speelautomaten in de horeca

Bron: Onderzoek KPMG

Net als de omzetten vertonen ook de kosten een daling. De kosten dalen in 2005 sneller dan de omzet met een stijgende winst als gevolg. De *winstgevendheid*¹ is 11,3% in 2005. De winstgevendheid is hier vermeld als percentage van de omzet.

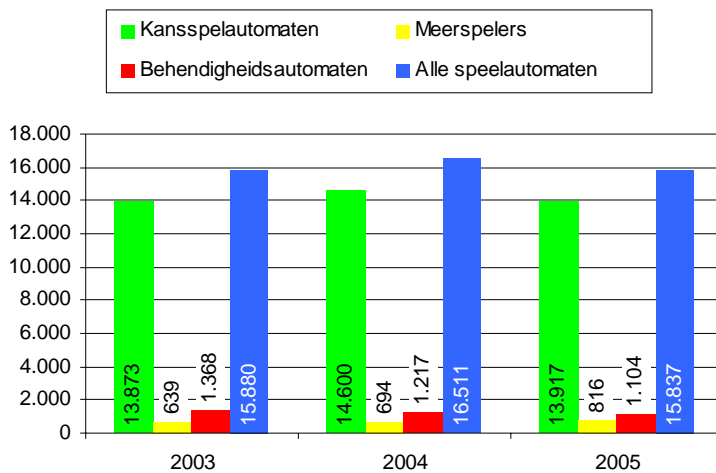
De dalende kosten en stijgende winst lijken te duiden op kostenreductie door de exploitanten. De personeelskosten dalen van 33,5% (2004) naar 29,5% (2005). Deze kostendaling is in overeenstemming met de door de respondenten aangegeven inkringing van personeel. De overige afschrijvingen dalen van 17,6% (2004) naar 14,8% (2005). Investerings gemaakt voor de Euro-conversie zijn in 2005 compleet afgeschreven. Ook nemen de vervangingsinvesteringen af.

¹ Winst voor belasting = omzet -/- personeelskosten -/- overige kosten -/- rentelasten -/- afschrijvingen goodwill -/- overige afschrijvingen

Onderzoeksresultaten amusementscentra

Aantallen speelautomaten

Totaal worden er 13.917 kansspelautomaten, 816 meerspelers en 1.104 behendigheidsautomaten geëxploiteerd (volgens opgave Verispect). Ten opzichte van 2004 stijgt enkel het aantal meerspelers. Het totale aantal geëxploiteerde speelautomaten in amusementscentra daalt.

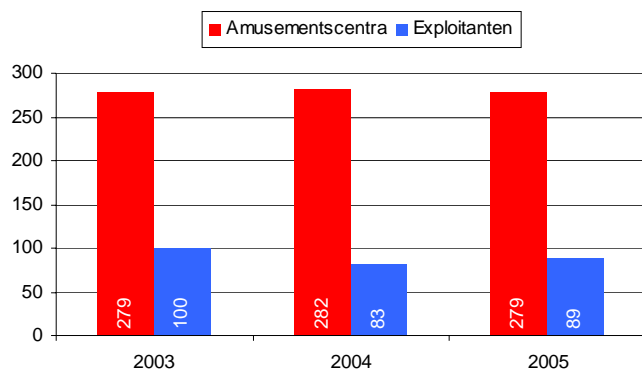
Figuur 11: Weergave van de aantallen door de branche opgestelde speelautomaten in amusementscentra

Bron: Opgave Verispect (zie bijlage A)

Opmerking: Het aantal meerspelers in 2003 en 2004 is volledig gebaseerd op onderzoek van KPMG

Aantallen amusementscentra

In het volgende figuur is het aantal amusementscentra en het aantal exploitanten weergegeven. Zoals af te lezen is uit de grafiek daalt het aantal amusementscentra en stijgt het aantal exploitanten. Zeker indien de 'leegstaande' amusementscentra buiten beschouwing worden gelaten is er sprake van een daling van 8 amusementscentra (272 in 2005 t.o.v. 280 in 2004).

Figuur 12: weergave van het aantal amusementscentra

Bron: Opgave Verispect

Verispect heeft evenals in 2004 een uitsplitsing gemaakt naar seizoensamusementscentra (amusementscentra die gedurende een min of meer vaste aaneengesloten periode van tenminste 3 maanden per jaar geheel gesloten zijn voor wat betreft de exploitatie van speelautomaten) en permanente amusementscentra. Ook is er onderscheid gemaakt naar amusementscentra met enkel behendigheidsautomaten (TB) en amusementscentra waarin in ieder geval kansspelautomaten staan opgesteld en mogelijk ook behendigheidsautomaten (TS+TB). Daarnaast zijn er zeven amusementscentra geteld waarin geen speelautomaten staan opgesteld.

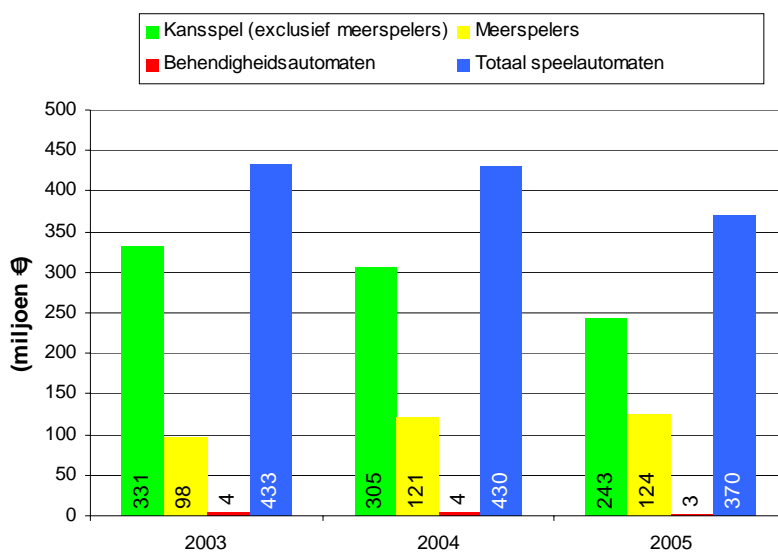
	TB	TS+TB	Geen	Totaal
Seizoens amusementscentra	10	7	5	22
Permanente amusementscentra	5	250	2	257
Totaal	15	257	7	279

Tabel 3: Uitsplitsing van het aantal amusementscentra (2005)

Bron: Opgave Verispect

Omzetontwikkeling speelautomaten

De steekproef is in 2005 verder uitgebreid (zie ook Tabel 1). In het onderzoek wordt voortdurend gestreefd naar een zo nauwkeurig mogelijk beeld van de branche. De nauwkeurigheid van de omzetschatting is in 2005 vergroot en heeft een deviatie van slechts 7% op de totale omzet van de amusementscentra. Dit nauwkeuriger beeld van de omzet vertaalt zich ook in een daling van de omzet ten opzichte van 2004. Aangezien er in de markt geen krachten spelen, noch ontwikkelingen zijn die de omzet dusdanig negatief beïnvloeden (op basis van opgaven respondenten), dient de daling dan ook voornamelijk te worden geweten aan de nauwkeuriger weergave van de omzet ten opzichte van voorgaande jaren. Ter illustratie is de omzet behaald in amusementscentra geschat met enkel de gegevens van respondenten die ook in 2004 hebben meegewerkt aan het onderzoek. Hieruit volgt een omzetsdaling van 3% vergeleken met een hier gerapporteerde verlaging van bijna 14% (430 miljoen EUR in 2004 t.o.v. 370 miljoen EUR in 2005).

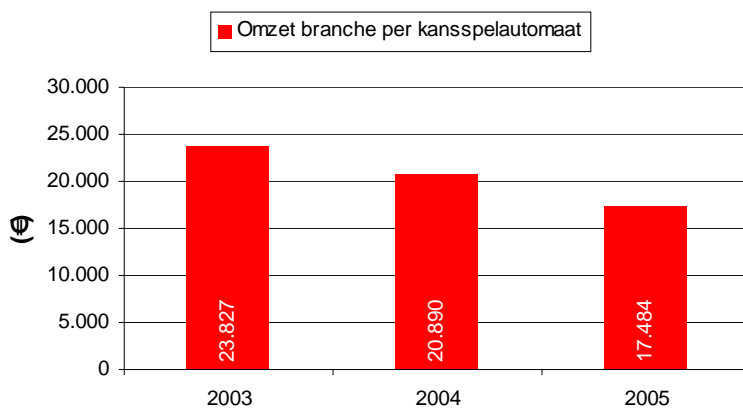

Figuur 13: Schatting van de omzet uit exploitatie van speelautomaten in amusementscentra

Bron: Onderzoek KPMG

Ontwikkeling gemiddelde omzet van kansspelautomaten (excl. meerspelers)

De gemiddelde omzet per kansspelautomaat (exclusief meerspelers), behaald met exploitatie van deze automaten in de amusementscentra bedraagt 17.484 EUR in 2005. Dit is een lagere omzet per kansspelautomaat ten opzichte van 2004 (20.890 EUR). In verhouding daalt de omzet behaald met kansspelautomaten sneller dan het aantal kansspelautomaten. In voorgaande paragraaf wordt de daling van de totale omzet in amusementscentra besproken.

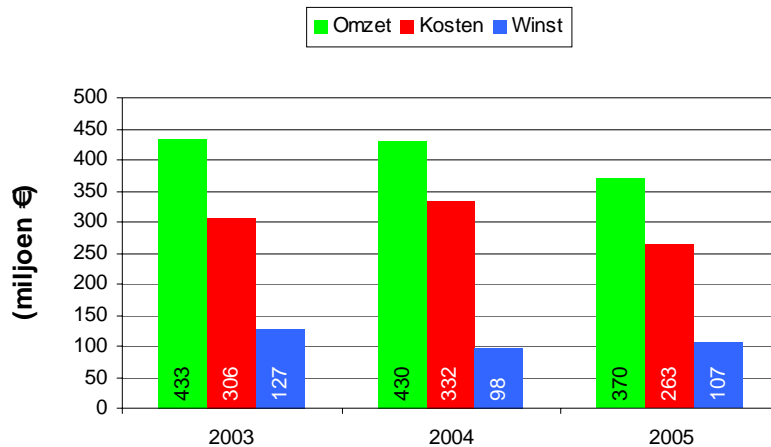

Figuur 14: Schatting van de gemiddelde omzet per kansspelautomaat (exclusief meerspelers) behaald met de exploitatie van kansspelautomaten in amusementscentra

Bron: Onderzoek KPMG

Ontwikkeling omzet, kosten en winstgevendheid

In onderstaand figuur worden de schattingen van de totale omzet, de totale kosten en de winst als gevolg van exploitatie van speelautomaten in amusementscentra gepresenteerd.

Figuur 15: Schatting van de totale omzet, kosten en winst voortkomend uit de exploitatie van speelautomaten in amusementscentra

Bron: Onderzoek KPMG

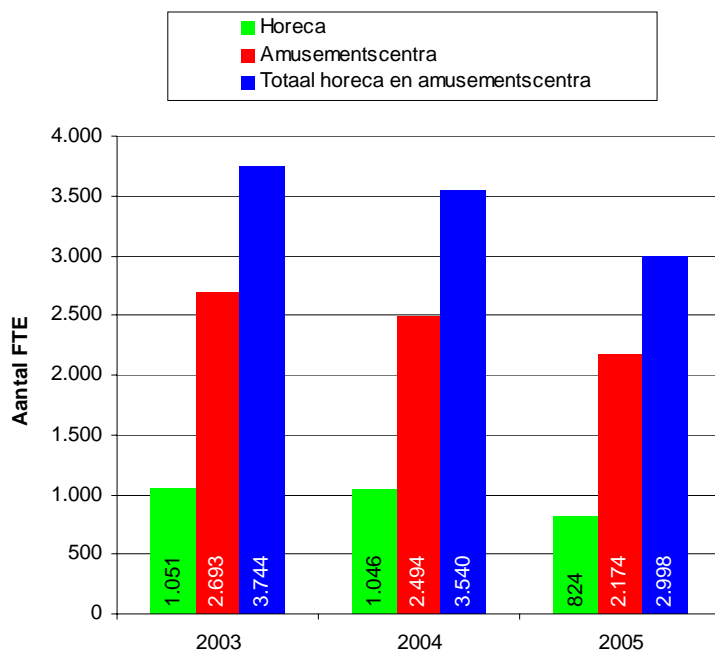
Ten opzichte van 2004 dalen de kosten in 2005 in absolute getallen sneller dan de omzet, dit heeft een stijgende winst tot gevolg. Dit dient wel te worden beschouwd in het licht van de verklaring op pagina xv inzake de sterk verbeterde nauwkeurigheid van het onderzoek ten opzichte van voorgaande jaren. De kosten zijn opgedeeld in vijf categorieën: personeelskosten, afschrijving goodwill, overige afschrijvingen, rentelasten en overige kosten. Vergeleken met 2004 wordt voor elke kostensoort in absolute zin een daling gerapporteerd.

De *winstgevendheid*² ontwikkelde zich van 22,7% (2004) naar 28,9% (2005). De winstgevendheid is hier vermeld als percentage van de omzet.

² Winst voor belasting = omzet -/- personeelskosten -/- overige kosten -/- rentelasten -/- afschrijvingen goodwill -/- overige afschrijvingen

Werkgelegenheid

In onderstaand figuur is de werkgelegenheid, direct samenhangend met de exploitatie van speelautomaten in de horeca en in amusementscentra weergegeven. De totale werkgelegenheid daalt. De werkgelegenheid die gepaard gaat met de ontwikkeling, productie en verkoop van speelautomaten bedraagt 279 FTE in 2005.

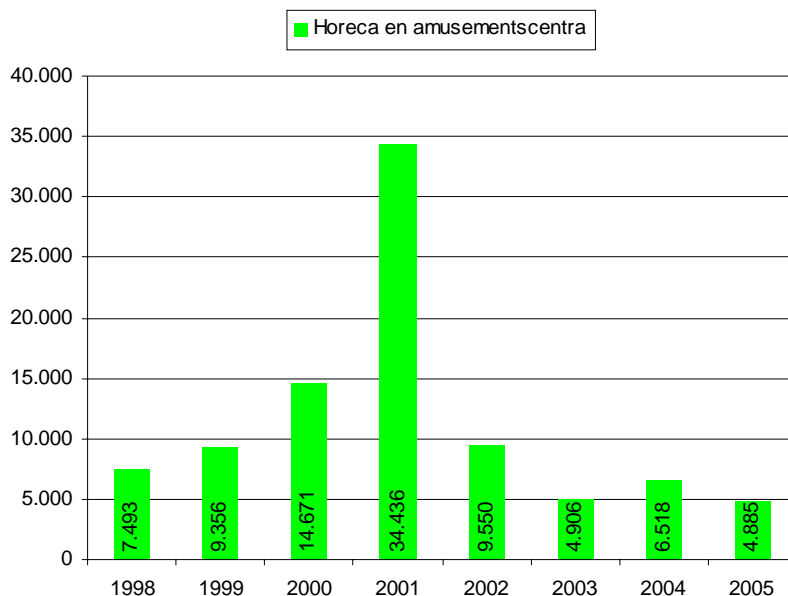

Figuur 16: Werkgelegenheid direct samenhangend met de exploitatie van speelautomatenbranche (exclusief ontwikkeling, productie en verkoop) in Nederland (op basis van puntschatting)

Bron: Onderzoek KPMG

Ontwikkeling, productie en verkoop van speelautomaten

Onderstaand figuur laat zien dat de groei van de verkoop van kansspelautomaten (complete automaten en ombouwkits) tot en met het jaar 2001 sterk is. De piek in 2001 wordt waarschijnlijk veroorzaakt door de invoering van de Nijpels-automaat en de verkoop van Euro-ombouwkits. Na 2001 is er sprake van een nuijleffect in 2002 en vervolgens een teruggang in het aantal verkochte kansspelautomaten, waarbij de verkoop van kansspelautomaten in 2004 ietwat toeneemt. De getallen zijn inclusief de verkoop van meerspelers³.

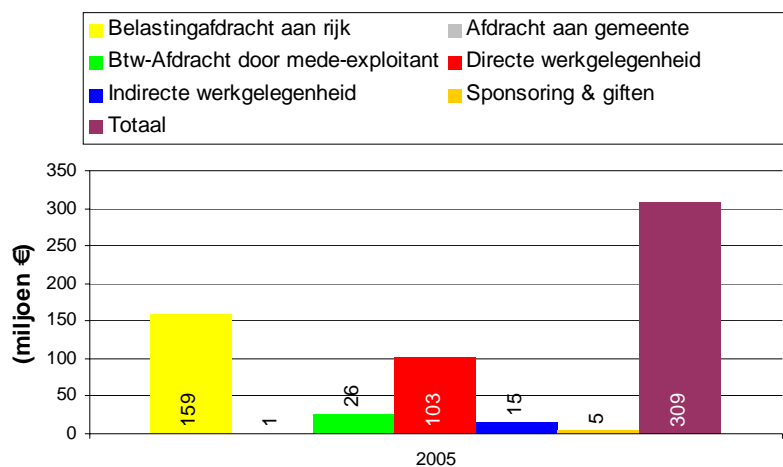

Figuur 17: Weergave van het aantal verkochte kansspelautomaten (complete automaten en kits) in Nederland
Bron: Onderzoek KPMG

³ De verkoopprijzen in het onderzoek over de periode 2001-2003 zijn exclusief de verkoop van meerspelers

Financiële bijdrage aan de samenleving

De financiële bijdrage aan de samenleving door horeca en amusementscentra is berekend door de gemiddelde bijdrage van de steekproef als percentage van de omzet te extrapoleren naar de gehele populatie. Hieruit volgt een puntschatting⁴. De financiële bijdrage van de ondernemingen met activiteiten die zich richten op ontwikkeling, productie en verkoop van speelautomaten is hier vervolgens bij opgeteld. In onderstaande grafiek worden schattingen van de bedragen weergegeven.

Figuur 18: Weergave van de speelautomatenbranche aan de samenleving

Bron: Onderzoek KPMG

⁴ Een puntschatting geeft een indicatie van de waarde van een parameter, echter zonder dat de betrouwbaarheid van de schatting is vastgesteld.

A **Stuurgroep en onderzoeksteam**

De stuurgroep 'Financiële kengetallen' van de VAN bestaat uit:

Naam	Organisatie
J.W. Keizer (vz)	Inter Amusement Group
J.W. Wijsman	VAN Speelautomaten Branche-organisatie
Th. van Dijck	JVH gaming BV
R.F. De La Haye	Janshen-Hahnraths Group

Het team van KPMG dat het onderzoek heeft uitgevoerd, bestaat uit de volgende personen:

Naam	Functie	Email
Geert-Jan van der Snoek	Director	Vandersnoek.geertjan@kpmg.nl
Jeroen Wegkamp	Projectleider	Wegkamp.jeroen@kpmg.nl
Eva van den Heuvel	Adviseur	Vandenheuvel.eva@kpmg.nl